

Eftir Ólavsøku kemur uppskotið um eina tilbúgvingarætlan fyri Føroyar í løgtingið til umrøðu.

SÁLARFRØÐILIG

TILBÚGVING Í KREPPUSTØÐU – Hvussu hjálpa vit teimum, sum verða rakt?

Ein spurningur, sum vit ivaleyst kunnu seta, nú tilbúgvingin er í fokus í hesum døgum. Ein tilbúgvingarsamskipari verður settur fyrsta dagin at fáa stýr á teir ymisku tættirnir, men spurningurin er, hvussu væl virkandi okkara trygdarnet er í dag.

BARBARA HOLM

At støðan mangan kann vera hættislig í kreppustøðu, er ivaleyst eingin sum ivast í. Tá ið fólk skulu út á miðjari nátt at tryggja og fyrirbyggja skaðum, so seta tey í veruleikanum seg sjálvan í vanda fyri at hjálpa samfelagnum í kreppustøðuni.

Mong teirra, sum hava verið á gøtunum um jólini, tá ið ódnirnar hava leikað harðast á, eru sjálvboðin fólk, meðan mong eru professionel.

Í londunum kring okkum verður nógv tosað um tilbúgving á tí psyko-sosiala økinum. Tað vil siga, at sjóneykan er sett á, hvussu lond eru fyrireikað at lofta teimum, sum eru rakt av vanlukku, í tíðini aftaná.

Í Norra hevur helsedirektoratet latið úr hondum eina umfatandi greining av tilbúgvingini í landinum, og tað serliga eftir Utøya yvirgangin, sum kravdi mong mannalív og sum skelkað alla tjóðina.

Í slíkari støðu eru nógvir tættir, sum skulu til, fyri at tryggja tey mongu, sum eru beinleiðis rakt og tey mongu, sum óbeinleiðis eru ávirkað.

Kanningar í eitt nú Norra vísa, at tað er eitt sera eldfimt mál at hava við at gera, tá ið tosað verður um psyko-sosiala hjálp og tilbúgving.

Ein nýggj kanning í Norra vísir til dømis, at fólk taka at kalla einans væl í móti einari uppringing frá sálarfrøðingini eftir eina vanlukku, um tey hava ein ávísan kontaktpersón, sum tey kenna ella kennast við. Er tað tilvildarligt,

hvør ringir, so verður tað fatað sum ágangandi.

Samstundis vísa kanningar á økinum, at kreppurakt fólk hava ymsar tørvir, sum vit í tí dagliga ikki geva okkum far um. Til dømis er neyðugt í akutfasuni – tað vil siga í fyrsta døgnum ella bæði tvey – at kunningin er ógvuliga støðug og títt, og at tryggleiki verður skaptur á rættan hátt rundan um tey, sum eru rakt.

Tá ið umræður bæði børn og vaksin, so er ein støða, sum lýsir væl góðar og ringar mannagongdir eftir kreppu, sum sálarfrøðingurin Tóra Petersen vísti á, í samrøðu við Sosialin.

Vanlukkan snýr seg um fleiri familjur, vaksin og børn, sum vóru vitni til eina ógvusliga vanlukku, tá ið tey vóru á skiferiu. Tey sóu øll, tá ið ein kvinna varð kroyst móti einum glastrúti og lat lív.

Heimkomin á hotellið varð ringt eftir sálarfrøðingi, men hesin fekk ikki komið fyrr enn dagin eftir. Foreldrini gjørdur tað, sum helst øll høvdu gjørt – tey tóku madrassur, dýnur og annað hjá børnunum út á stovugólvið og lótu børnini hyggja eftir stuttligum teknifilmum alla náttina. Meðan sótu tey vaksnu í køkinum og prátaðu um tað, sum tey høvdu upplivað.

Tá ið sálarfrøðingurin kom á staðið dagin eftir vísti tað seg, at børnini vóru at kalla óávirkað av hendingini, meðan tey vaksnu vóru sera illa fyri.

Hetta lýsir týðningin av, at tímarnir eftir eina vanlukku verða rætt nýttir. Heldur tú heilan í gongd við onkrum stuttligum, sum kann avleiða tankarnar, ja so kann tað minka um traumaði av tí, sum tú hevur upplivað.

Hyggja vit aftur til norska

Helsedirektoratet og rapport teirra, so er eingin ivi um, at ein psyko-sosial tilbúgving er umfatandi og neyðugt er at hava ógvuliga greiðar mannagongdir, sum eru bygdar á fakligar metingar.

Í royndini at greiða sum frægast frá hesum temum, sum vit á Vikuskiftis Sosialinum prenta hesaferð, hava vit tosað millum annað við fleiri bjargingar og slökkiliðsfólk kring landið. Tey eru bundin at tagnarskyldu og fáa tí ikki greitt frá hendingum, sum tey hava upplivað. Men eingin ivi er um, at tann sálarfrøðiliga tilgongdin eftir eina ógvusliga hending, hevur ómetaliga stóran týðning fyri sálarligu heilsuna.